

Turizm ve Suç Arasındaki Nedensellik İlişkisi

The Causality Relationship between Tourism and Crime

Sabriye ÇELİK UĞUZ

Yrd. Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Y.O (BUBYO), Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Bölümü, sabriye_celik@yahoo.com

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş 28 Temmuz 2017
Düzeltilme Geliş 8 Eylül 2017
Kabul 10 Eylül 2017

Anahtar Kelimeler:

Suç, Turizm, Panel Nedensellik

© 2017 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

İlgili yazın incelendiğinde; turizm sektörünü ve turizm ile ilgili faaliyetleri sosyal, kültürel, ekonomik ve benzeri açıdan ilişkilendiren sayısız çalışma mevcuttur. Bu çalışmalar içerisinde önemli fakat Türkiye’de en az ilgi çeken konulardan birisi olan turizm ile suç arasındaki ilişkidir. Bu nedenle çalışmada, Türkiye’de 2000-2015 yılları arasında 15 ile ait yerli/ yabancı turist sayılarına ve suça (kazanca yönelik, cinsel ve uyuşturucu/uyarıcı madde) ait veriler esas alınarak turizm ve suç arasındaki ilişki panel nedensellik yaklaşımı ile incelenmiştir. Suçun turizm talebinin belirleyici unsuru olup olmadığını belirlemekle birlikte, turistlerin varlığının suçu teşvik edip etmediği ve hangi ölçüde etkilediği ortaya konulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, turizmin suç üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi mevcutken herhangi bir destinasyondaki suç sayısının turizm talebi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 28 July 2017
Received in revised form 8 Sep 2017
Accepted 10 Sep 2017

Keywords:

Crime, Tourism, Panel Causality

© 2017 PESA All rights reserved

ABSTRACT

When the related literature is examined; there are numerous studies that associate with the tourism industry and tourism related activities in terms of social, cultural, economic and so on. This is the relationship between tourism and crime, which is important in these studies but one of the least interesting topics in Turkey. For this reason, in the study the relationship between tourism and crime has been investigated with the panel causality approach, by using the number of domestic / foreign tourists and crime data (against earnings, sexual and drugs) of 15 provinces in Turkey for the period 2000-2015. With determining whether the crime is a determining factor in the demand for tourism, it has been demonstrated whether the presence of tourists encourages the crime and how influences the crime. According to the results obtained, while there is a statistically significant effect of tourism on crime, the number of crimes in any destination did not find a statistically significant effect on tourism demand.

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) verilerine göre; uluslararası turist varışlarının sayısı 1950 yılında 25 milyon iken 1980 yılında 278 milyona ve 2000 yılında 674 milyona, 2015 yılında ise, bir önceki yıla göre %4,6 (52 milyon) artarak 1.186 milyona yükselmiştir. 2030 yılında 1.8 milyara ulaşacağı ifade edilmektedir (UNWTO, 2016: 2-3). Turizm talebindeki bu hızlı büyümenin sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan bir ülke/bölge/yöreye olumlu katkıları olduğu gibi olumsuz etkileri olduğu da bilinen bir gerçektir.

Turizm sektörünün hızla büyümesiyle birlikte turizm ile ilgili konularda araştırma yapanlardan bir kısmı ekonomik büyüme için turizmin olumlu rolü hakkında kanıtlar ortaya koyarken öte yandan birçok araştırmacı, turizmde aşırı üretim ve tüketimin sonucunda ortaya çıkan doğal ve kültürel kaynaklara yönelik olumsuz etkileri dikkate alarak negatif dışsallıklara odaklanmaktadır. Turizm bölgelerinde emniyet ve güvenlik açısından ciddi oranlarda artan endişeler (Mathieson ve Wall, 1982: 3) nedeniyle turizm ile suç arasındaki ilişkinin analiz edilmesi önem kazanmıştır (Nicholls 1976; Mathieson ve Wall, 1982; Ochrym, 1990; Poon, 1993; Schubert, 2009; Biagi, Brandano ve Detotto, 2012; Biagi ve Detotto, 2014). Ancak, turizm ve suç arasındaki ilişki, suçun mağdurlarının turistler ve/veya yerel halk olup olmadığını açıklamamakta, sadece turizmin negatif dışsallıklarından biri olarak ele almakta ve sebep olduğu sosyal, kültürel ve ekonomik maliyetlerine vurgu yapmaktadır (Biagi ve diğ., 2012: 4). Literatürde turizm ve suç ilişkisi; suçun mağduru olarak turistleri (Chesney-Lind ve Lind, 1986), turizm bölgelerindeki yüksek suç oranları (Fujii ve Mak, 1980; Prideaux, 1996) ve bu sorunların turizme etkisi (Page ve Hall, 2002) çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu nedenle yapılan araştırmalar, turizmin suçla ilgili olumsuz etkilerinin büyüklüğünü ve hangi suç türünün ağırlıklı olarak teşvik edildiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmada öncelikle suçla ilgili teoriler ve turizm ile suç arasındaki ilişkiyi açıklayan yaklaşımlar ele alınacaktır. Ardından turizm literatüründe, suç faaliyetlerindeki artışın turizm talebine etkisini ve turizmin gelişiminin suç üzerine etkisini inceleyen çalışmaların ortaya koyduğu sonuçlardan bahsedilecektir. Çalışmanın ekonometrik kısmında ise, ilgili konular arasındaki nedensellik ilişkisi Türkiye örneğinde incelenerek suçun artışını engellemek için bazı çözüm önerileri sunulacaktır. Ancak Türkiye'de ilgili literatür incelendiğinde suç ve turizm ilişkisi çok az sayıda kuramsal düzeyde ele alınırken, ampirik çalışma hiç yoktur. Bu çalışmanın konuya ilişkin ampirik düzeyde incelenmiş olması özgün yanını oluşturmaktadır.

1. Suç ve Turizm İlişkisi

Suç, insanların emniyet ve güvenliğini, mülkünü, iyi olma duygularının yanı sıra sosyal düzeni tehdit eden evrensel bir sosyal olgudur ve insanların yaşam kalitesini düşürür. Birçok ülkede ve özellikle turistik çekicilik konusunda ön planda olan mekanlarda turistlere yönelik suçlar gittikçe artmaktadır. Turistlere karşı işlenen suçların, kurbanlar ve ailelerinin yanı sıra pek çok insanı da etkilediği bilinmektedir. Çünkü turistlerin kötü deneyimleri medya aracılığıyla ya da turistin kendisi tarafından ağızdan ağıza anlatım yolu ile aktarılmaktadır. Bu durumda turistlere karşı suçlar turizm bölgesinin imajına önemli ölçüde zarar vermekte ve dolayısıyla o bölgeye yönelik ilgi azalmaktadır. Böylece, turistler suç riski ile karşılaşabilecekleri yerleri ziyaret etme konusunda duyarlı hale gelmektedirler (Glensor ve Peak, 2004; Gugulethu, 2010). Çünkü suç ve güvenlik kaygıları; ister gerçek, ister algılanan olsun, gidilecek yer seçimini ve memnuniyeti doğrudan etkileyebilir. Turistler aşırı bir şekilde kaygı duyduklarında, seyahatlerini iptal edebilirler, erteleyebilirler ya da daha az risk içeren alternatif yerleri seçebilirler (Schiebler, Crofts ve Hollings, 1996; Barker, Page ve Meyer, 2002; George, 2002; Pizam ve Fleischer, 2002; Brunt ve Shepherd, 2004).

Suçla ilgili davranışların belirleyicilerinin incelenmesi Gary Becker'in (1968) "Rasyonel Tercih Modeli" ile başlamakta ve bu modele göre bir kişinin suç işleme kararı suçun fayda ve maliyetlerine dayanmaktadır. Ancak, Isaac Ehrlich (1973), gelir düzeyi ve dağılımının etkilerini analiz ederek modele fırsat maliyetlerini dahil etmiştir. Becker'e (1968) ve Ehrlich'e (1973) göre, suçlular rasyonel oldukları ve teşvikler üzerine tepki verdikleri anlamına

gelmektedir. Bu nedenle, turistlerin varlığı yasadışı faaliyetler için daha teşvik edici olarak görülmektedir.

Becker (1968) ve Ehrlich (1973) suçu, ekonomik bir faaliyet olarak görürken, sosyolojik açıdan suç konusundaki tartışmaların odaklandığı diğer önemli teoriler, "Rutin Etkinlikler Teorisi ve Sıcak Nokta Teorisi'dir. Cohen ve Felson (1979) tarafından önerilen "Rutin Etkinlikler Teorisi"ne göre, bir suç eyleminin gerçekleşmesi için üç gerekli unsur mevcut olmalıdır: Uygun bir hedef veya kurban; odaklanmış bir suçlu; suçlu ile mağdur arasındaki etkileşimi engelleyebilen etkin bir koruyucu bulunmaması veya yetersizliği biçiminde sıralanmaktadır. Bu üç unsurdan herhangi birinin varlığı suçun ortaya çıkması için yeterlidir. Yani suç, fırsatlara bağlıdır ve turistlerin varlığı/tavır suç olaylarının sayısını artırır. Suçları minimize etmenin anahtarı ise, güvenlik güçlerinin varlığını artırmaktır. "Sıcak Nokta Teorisi" ise yağmacı suçların ortaya çıkmasına fırsat sağlayan sektöre ilişkin konulara odaklanır (Crotts, 1996: 4). Ryan ve Kinder'e (1996) göre, sıcak nokta yerleri olarak barları, gece kulüplerini ve turistlere striptiz ve fuhuş hizmeti sağlayan yerleri belirtmektedirler. Turizm bölgelerindeki bu mekanlar; yankesiciler, dolandırıcılar, hırsızlar, çete üyeleri ve soyguncuların eylemlerini gerçekleştirmeye uygun alanlar olarak görülmektedir (Çakmakçı, 2015: 51) ve uzun süredir yasadışı ihlallerin bulunduğu yerler olarak kabul edilmektedir (Kelly, 1993; Ryan, 1993; Kleck ve Chiricos, 2002; Botterill ve Jones, 2010; Biagi ve diğ., 2012). İlaveten bu mekanlar; genellikle aşırı alkol tüketimini ve uyuşturucu kullanımını kolaylaştırması (Walmsley, Boskovic ve Pigram, 1983; Selby, Selby ve Botterill, 2010), "hafta sonu kaçamağı" (Andrews, 2009) ve hatta seks turizmi (Harrison, 1994; Eades, 2009) gibi cinsel suçların işlenmesini sağlaması nedeniyle turistlerin suçun mağduru olma olasılıkları daha yüksektir.

Turizm ve suç arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalardan elde edilen sonuçlarda; yüksek suç oranları ile ilişkili destinasyonların çekici olmadığı (Holcomb ve Pizam, 2006), turistlerin bir dizi özelliklerinden dolayı suça karşı savunmasız oldukları ve bu yüzden yerel halka göre daha fazla mağdur durumuyla karşı karşıya kaldıkları (Barker ve diğ., 2002; Boakye, 2010) görülmüştür. Bu mağduriyet, Ryan (1993) tarafından beş farklı şekilde sınıflandırılmış ve turistlerin niçin özellikle suçun kurbanları olduğunu ortaya koymuştur. Birincisi, yanlış zamanda yanlış yerde olan ve kolayca işaretlenen turist 'kazara kurban' olarak hedeftir. İkincisi, gece hayatının sıklığı, hedonistik (hazcı) kültüre yatkınlık, alkol ve uyuşturucu kullanımı nedeniyle turistler potansiyel kurbanlar olarak görünürler. Üçüncüsü, kurban yaratan turizm sektörünün kendisidir. Çünkü turistler, tatilde daha fazla risk almakta, riske daha çok yatkın olmakta ve evde rutin olarak kabul ettikleri güvenlik önlemlerinin daha düşük olmasını beklemektedirler. Dördüncüsü, turistler sapkın faaliyetleri önemli ölçüde talep edenler olarak görünürler. Beşincisi ise turistlerin kendilerini ve turizm kaynaklarını suçla ilgili özel hedefler olarak tanımlamalarıdır.

Glensor ve Peak (2004) ise, turistlerin şu şekillerde kurban olmaya açık hale geldiklerini belirtmiştir: Büyük miktarlarda para taşımaları; tehlikeli yerleri ziyaret, izole edilmiş yerlerde ya da karanlık sokaklarda yürümeleri; kamuya açık alanlarda değerli eşyalarını görünürde bırakmaları ve turist olarak görünmeleridir. Kısacası turistler, çok miktarda para, kamera ve kredi kartı gibi değerli eşyalar taşıdıkları için cazip hedeflerdir. Bununla birlikte değişik kıyafetleri, yabancı dilleri ve farklı davranışları nedeniyle nispeten kolay gözlemlenmeleri açısından kolaylıkla suç hedefleri haline gelmektedirler Ayrıca, verilen rahatsızlıktan ve zahmetten dolayı bir suç bildirme olasılığına daha az istekli davrandıkları görülmektedir. Son olarak, turistler suç duyurusunda bulunursa, muhtemelen tacizkar veya ırksal farklılıklar yüzünden veya saldırgan yakalanıp tutuklanırsa şahit olarak destinasyona tekrar geri dönmesi gerekeceğinden dolayı şikayete yanaşmamaktadırlar (Ryan, 1993; Allen, 1999; Michalko, 2004; Pizam ve Mansfeld, 2006).

Yukarıda açıklanan turistlere karşı fiili ya da potansiyel suçlar, turizme katılımı ciddi biçimde engellemektedir. Hırsızlık en yaygın suç olmasına rağmen (Glensor ve Peak, 2004), fiziksel ve cinsel saldırı (taciz, tecavüz, kaçırma) oranlarının da yüksek olduğuna (Fujii ve Mak, 1980; McElroy, 2001; Kozak, 2007; Chepkwony ve Kangogo, 2013; Badu-Baiden, Adu-Boahen ve Otoo, 2016) soygun, korsanlık, kredi kartı sahtekarlığı, dolandırıcılık ve hatta cinayeti içeren

bir dizi suçun turiste karşı işlendiğine (Pizam ve Mansfeld, 2006) ve de terörist gruplar için turistlerin hazır bir hedef olarak görüldüğüne işaret edilmektedir (Richter ve Waugh, 1986; Wall, 1996).

Aynı zamanda turizm ile suç arasındaki olası bir başka ilişki ise, turist suçun mağduru olduğu gibi kışkırtıcısı ve/veya saldırganı da olabilmektedir. Bazı turistler, örneğin fuhuş, kumar, uyuşturucu ve benzeri ihtiyaçlarını karşılamak üzere destinasyonlarda suça yönelmekte ve suça eğilimli olmaktadır. Şöyleki, turistler normal yaşam tarzlarındaki davranışlarından sapmakta ve destinasyonlardaki kuralları çiğnemektedir. Çünkü kendi toplumlarında hoşgörü ile kabul edilmeyen ve yasak olan suç faaliyetlerine turizm ile iştirak etmektedirler (Chesney-Lind ve Lind, 1986; Harrison, 1994; Ryan ve Kinder, 1996: 24). Turistlerin suçun kışkırtıcısı/saldırganı olmalarının nedeni, ihtiyaç doğrultusunda gerçekleşmemektedir. Çoğu zaman turist hazırlıksızdır ve yabancı dil problemi, kültürler ve yönetmeliklerden dolayı olup bitenlere olan izolasyon, sınırlı iletişim ve de bilinçsizlik gibi çeşitli boyutların birleştiği travmatik ve anlaşılabilir bir deneyim içinde kendilerini bulabilirler. Bununla birlikte, turistlerin tutuklanma veya hapis cezası almaları; yerel kültüre, normlara ve kurallara karşı kasıtlı bir suç veya kültürel duyarsızlıktan kaynaklanabilir (McCartney, 2014: 561).

Turizm literatüründe; yukarıda detaylı olarak bahsedilen turizm ile suç arasındaki ilişki, genellikle şu şekilde özetlenmektedir (Brunt, Mawby ve Hambly 2000: 417; George, 2010: 807):

- Yüksek suç alanı olarak turistik alanlar;
- Kurbanlar olarak turistler;
- Suçlu olarak turistler;
- Sıradışı veya yasadışı faaliyet üreten turizm;
- Yerel halk ve turistlerin suç algıları;
- Terörizm ve turizm;
- Turizm politikasında suç önleme tedbirleridir.

2. Literatür Taraması

Turizm ve suç arasındaki nedensel ilişki birbirini etkiler niteliktedir. Bu etki, konu turizm talebi olduğunda suçun negatif etkisinden; konu suçun artması olduğunda ise turizmin pozitif etkisinden bahsedilmektedir. Bunun anlamı, suçun turizm talebi üzerine negatif etkisinin olduğu ve turizmin suçun oluşumuna pozitif yönde bir etkisi olduğu yönündedir. Turizmin tek başına bir yöredeki suçun artmasında ne kadar etkili olduğunu ortaya koyan çeşitli araştırmalar vardır. Suçla ilgili bu çalışmalarda temelde turizm ve suç arasındaki ilişkinin tek yönlü olmadığına işaret edilmektedir. Bu çalışmanın literatür kısmında da turizm ile suç arasındaki ilişki, iki zıt perspektiften incelenmiştir: Birincisi suçun turizm talebi üzerindeki etkisi, ikincisi ise turizmin suç üzerine etkisidir.

2.1. Suçun Turizm Talebi Üzerindeki Etkisi

George'e (2002) göre; turistin suç korkusu, kendi suç tecrübeleri, arkadaş ve tanıdıklarından duyduğu suçla ilgili olaylar, kitle iletişim araçları yoluyla (gazete, radyo, televizyon ve internet) suça maruz kalma ve fiili suç oranlarının algılanışı ve varış noktasındaki güvenlik birimlerinin etkinliği hakkındaki algıları gibi çeşitli kaynaklardan elde edilmektedir. Çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda; turistlerin güvenlik konusundaki algıları, potansiyel suç endişeleri ve gelecekteki seyahat davranışları bağımlı değişkenler olarak kullanılmaktadır (George 2002; Barker, Page ve Meyer 2003; Chen ve Noriega 2003). Bu noktada; turizm ve suç arasındaki ilişki, suç faaliyetlerinin turizm talebi üzerine olumsuz olduğu yönündedir.

Öncelikle turizm literatüründe, turizm talebinin belirleyicileri üzerine suçun etkisinin yer aldığı (Crouch, 1994) ve suç oranındaki bir artışın turist varışları üzerinde etkisinin negatif ve anlamlı olduğu (Alleyne ve Boxill, 2003; Bourne, 2010; Lorde ve Jackman, 2013) ve de suç tekrar edilmediği sürece normalliğe geri dönüş olasılığı bulunduğu (Pizam, 1982; Pizam ve Fleischer, 2002) belirtilmiştir. Lorde ve Jackman (2013) çalışmalarında, Barbados'da suç oranındaki %1'lik bir artışın turist varışlarını azalttığını ve önceki seviyelere geri dönüşün

20 aya kadar sürebileceğini tespit etmişlerdir. Bu bağlamda, Bloom (1996) yerel suçların Güney Afrika'daki turizm üzerindeki etkisini incelemiştir; Crotts (1996), ABD/Florida'daki turistlere karşı işlenen suçları analiz ederek nasıl suça maruz kaldıklarını açıklamıştır. Levantis ve Gani (2000), 1970-1993 yılları arasında Güney Pasifik ve Karayipler için zaman serisi verilerini kullanarak suçun turizm talebini olumsuz olarak etkileneceğini tespit etmişlerdir. Özellikle Jamaika, suç oranlarındaki artışın ve özellikle turistlere yönelik tacizin ve şiddetin yaygınlaşması nedeniyle olumsuz imajla ile karşı karşıya kalmış ve turist sayılarında ciddi şekilde düşüşler yaşanmıştır (Alleyne ve Boxill, 2003; Dunn ve Dunn, 2002a; Harriott, 2007). George (2003), önemli bir turizm merkezi olan Güney Afrika/Cape Town'a Ağustos ve Eylül 2001'de gelen 438 turistin sadece %46'sının emniyet ve güvenlik konusunda tatil yapmak için riskli olduğunu belirtmektedir. Monterrubio (2013), ABD, Kanada, İngiltere ve İspanya'dan Meksika'ya gelen turistlerin ülkede silahlı soygun, çanta soyma, yankesicilik ve saldırı gibi organize suçla ilgili riskleri dikkate aldıklarını belirtmiştir. Brown'un (2015) çalışmasında, ABD'de yaşayan 18 yaşındaki Natalee Holloway'ın Mayıs 2005 yılında Aruba adasında ortadan kaybolması ve akabinde medyada yapılan haberler sonucunda adaya turizm talebi açısından olumsuz bir etkisi olduğu bulunmuştur. 2006'dan önce Amerikalılar, Aruba'daki turizm talebinin yaklaşık %73'ünü oluştururken 2006'dan sonra bu oranının %58'e düştüğü tespit edilmiştir.

Yukarıda bahsedilen çalışmaların bulguları göz önüne alındığında, risk algılamasının ve suç korkusunun turistin seyahat kararında önemli rol oynadığı kavramsal ve uygulamalı bir çerçevede sunulmuştur. Ancak bir başka açıdan turistlere yönelik suçlar konusunda yaygın olarak duyurulan haberlerin gerçekleri çarpıttığı ve potansiyel turistlerin zihinlerinde korku kavramının abartıldığı öngörülmektedir. Turistler için destinasyonun çekicilikleri ön planda iken, suç oranının destinasyon için ciddi bir caydırıcılık unsuru olmadığı iddia edilmektedir. Romalılar tarafından inşa edilen en büyük amfiteyatrosu olan Colosseum'un İtalya/Roma'da bulunması, Türkiye'nin deniz turizmi için çok uygun plajlara sahip olması gibi örneklerle destinasyon cazibesini belirleyen faktörlerin zaman bakımından değişmediği vurgulanmıştır (Altındag, 2014: 8). Suçun turizm talebinin önemli bir belirleyicisi olmadığını gösteren çalışmalar şunlardır: Boxill (1995) çalışmasında, çoklu regresyon modeli kullanarak Jamaika'da suç oranlarındaki artışın, turist varışlarının istatistiksel olarak anlamlı bir açıklayıcısı olmadığını tespit etmiştir. Aslında şiddet içeren suç oranı, Jamaika'daki turist varışlarındaki değişimin %5'inden azını açıkladığını belirtmiştir. De Albuquerque & McElroy (1999) de Barbados'da suç artışının turizm talebi üzerine belirgin bir etkisinin olduğunu bulamamışlardır. Brunt ve diğ. (2000), İngiltere'de 'Holiday Which' 514 okuyucusuna yapılan bir posta araştırması sonucunda tatil ile ilgili güvenlik konusundaki endişelerin düşük seviyede olduğunu ve tatilde suç mağduriyeti oluşumunu daha çok dikkatsizlik veya şanssızlık olarak algıladıklarını iddia etmektedirler.

Yakın tarihte ise, Batra (2008), 2006 yılı ekim ayında Bangkok Suvarnabhumi Uluslararası Havalimanı'na gelen 384 yabancı turistin anket yöntemi ile Avrupalı turistlerin, diğer bölgelerden gelen katılımcılara kıyasla daha düşük seviyede güvenlik endişesi duyduğu ortaya çıkarılmıştır. George (2010), Haziran/Temmuz 2008'de Güney Afrika/Cape Town'daki Table Mountain Milli Parkı'nı (TMNP) ziyaret eden 303 yerli ve yabancı turistin anket verilerini doğrusal regresyon analizi ile inceleyerek suç güvenliği konusundaki turist algılamalarının ve riske yönelik tutumlarının TMNP'yi tekrar ziyaret etme veya tavsiye etme niyetlerine olan etkisini etkilemediği tespit edilmiştir. Bir başka çalışmada Grinols, Mustand ve Staha (2011), ABD'deki milli park ziyaretçilerine ait panel verilerini kullanarak mülkiyet veya şiddet suçları üzerinde herhangi bir etkisi bulunmadığını bulmuştur. Moyo ve Ziramba (2013) çalışmalarında, Güney Afrika'da Mart 2003-Nisan 2011 döneminde aylık verileri ile ARDL sınır testi yaklaşımını kullanarak suçun turizm talebinin önemli bir belirleyici faktörü olmadığını, ancak kaçırmaya, araç çalma, cinayet ve cinsel suçların hem kısa hem de uzun vadede turizm talebini olumsuz etkilediğini ortaya koymuşlardır. Altındag (2014), 1996-2003 yıllarını kapsayan 35 Avrupa ülkesinin panel veri setini kullanarak şiddet suçlarının (cinayet, tecavüz, soygun ve saldırı) uluslararası turist varışları ile negatif olarak ilişkili olduğunu tespit etmesine rağmen bu etkinin kıyı şeridinde ve genelde daha çekici turistik yerler olan Güney Avrupa ülkelerinde daha küçük olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle, bir ülkenin

deniz turizmi cazibesi, potansiyel turistler için mağdur olma riskinin etkisini dengeleyen bir faktör olabilmektedir.

2.2. Turizmin Suç Üzerine Etkisi

Turizm ve suç arasındaki ilişkinin diğer bir yönü ise turizmin suç üzerine etkisidir. McPheters ve Stronge (1974), Jud (1975), Fujii ve Mak, (1980), De Albuquerque (1981) ve Jarrell ve Howsen (1990)'ın yaptığı öncü çalışmalarda, mülkle ilgili suçun (dolandırıcılık, kapkaç, hırsızlık, soygun) ve kişilere yönelik fiziksel ve cinsel suçun (taciz, tecavüz, kaçırma) güçlü bir şekilde ve pozitif olarak turizmle bağlantılı olduğunu doğrulamışlardır. Ochrym (1990), turizmin suç artışı ile ilişkili olduğunu; Miller ve Schwartz (1998), çok sayıda turist için suç oranlarını yükselteceğini ve bu etkinin casino turistleri ve diğer ziyaretçi türleri için farklı olmadığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, bir başka öncü çalışma olan Pizam (1982) karşıt sonuçlara ulaşmıştır: Turizm, suçun belirleyici bir unsuru olarak düşünülmemelidir. Pizam (1982), ABD'de ulusal çapta yaptığı bir anket çalışmasında turizm ile suç arasında çok az bir bağlantı bulurken, Telisman-Kosuta ile yaptığı daha sonraki kültürlerarası çalışmada, turizmin organize suçta artışa neden olduğunu bulmuştur (Pizam ve Telisman-Kosuta, 1989).

Chesney-Lind ve Lind'in (1986) çalışması, Hawaii'de turistlerin, vatandaşlarla kıyaslandığında hırsızlık, soygun, taciz ve tecavüz gibi ciddi suçların kurbanı olma ihtimalinin daha yüksek olduğunu göstermişlerdir. Queensland eyaletini araştıran Kelly (1993), Prideaux (1994) ve Prideaux ve Dunn (1995), en popüler turistik yerlerde eyalet ortalamasından daha fazla sayıda suça rastlamışlardır. Prideaux'in (1996) yaptığı çalışmada, Avustralya'da huzur bir yaşam tarzı sunan ve kitle turizmine sahip sahil beldelerinin daha yüksek bir suç oranına sahip olduğu öne sürülmüştür. De Albuquerque ve McElroy (1999) tarafından Karayip Adaları araştırılmış ve sonuçlar, turistlerin mülkiyet suçlarının daha fazla kurbanları olduğunu ortaya koymuşlardır. (Pizam ve Fleischer 2002), Bangkok'taki suç oranlarının birçok Amerikan şehriden düşük olmasına rağmen yan kesicilik, kapkaççılık ve soygunculuk gibi fırsat suçlarının gittikçe yaygınlaştığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Van Tran & Bridges (2009), 2000-2004 yılları arasında 46 Avrupa ülkesinin verilerini kullanarak, ortalama turist sayısındaki bir artışın kişilere karşı suç oranını düşürdüğünü bulmalarına rağmen, mülkiyete karşı daha yüksek suç oranına neden olduğunu ispatlamışlardır. Tobago Adası davasını inceleyen Wallace (2009), yıllık olarak bildirilen suçların %5,6'sının turistlere yönelik olduğunu tespit etmiştir. Park ve Stokowski'in (2009) sosyal bozulma teorisini benimseyen çalışmalarında, ABD/Colorado Eyaleti'nin kırsal turizm bölgelerinin hızlı büyüme ve suç arasındaki ilişkiyi araştırarak, hızla büyüyen turizm ilçelerinin, ortalama suç oranlarında en fazla artışı yaşadığı ortaya konulmuştur.

Daha yakın zamanlarda, Biagi vd. (2012); suç ekonomisi literatüründen Becker'in (1968)'in ve Enrich'in (1973) teorilerini takip ederek Generalized Methods of Moments (GMM) yaklaşımını kullanıp, 1985-2003 zaman aralığı için İtalya'daki toplam suçların turistlerin varlığından etkilenip etkilenmediğini deneysel olarak test etmişlerdir. Bulgular, turizm ile suç arasındaki pozitif ilişkinin varlığını doğrulamış ve turist varışlarında %1'lik artışın, toplam suçta kısa vadede %0,018, uzun vadede % 0,11 oranında bir artışa neden olduğunu göstermişlerdir. Biagi ve Detotto (2014), OLS ve Sistem GMM yaklaşımını kullanarak 2005 yılı için 103 İtalyan ilinde turist varışlarının suça etkisi ampirik olarak araştırılmış ve bulgular sokakta görülen suçlarda, özellikle de yankesicilik suçlarında turizmin etkilerinin varlığının olduğu ileri sürülmüştür. Bir başka ilginç bulgu ise, turistlerin suç faaliyeti üzerindeki etkisinin sanat kentlerine göre dağ kentlerinde daha düşük olduğunu tespit etmiş olmalarıdır. Botterill, Seixas ve Hoeffel (2014) tarafından izlenim, röportaj, suçla ilgili yayınlanmış veriler ve raporlar sayesinde 2012 yılında Brezilya/Sao Paulo Eyaleti'nin kuzey sahilleri için araştırma yapılarak turizmdeki gelişmenin suç, şiddet ve uyuşturucu ekonomisini olumlu etkilediği ortaya konulmuştur. "Rutin Etkinlikler Teorisi"nin ilkelerini dikkate alarak ve İkili lojistik model ile ki-kare testi kullanılarak Afrika/Gana Cumhuriyeti için (Boakye, 2010), turistlerin suçun hedefi haline geldiğini bulurken, Adam ve Adongo (2016), sırt çantalı gezginlerin fiziksel ve sözlü saldırı, hırsızlık, dolandırıcılık gibi dört suçla maruz kaldığını ortaya koymuştur. Mehmood, Ahmad, ve Khan (2016), "Rutin Etkinlikler ve Sıcak Nokta Teorileri" benimsenip The Autoregressive Distributed Lag (ARDL) yaklaşımı

uygulanarak 1984-2013 yılları arasında ABD’de turist varışları ve suç oranı arasındaki ilişkileri araştırılmış ve turist varışlarının sadece kısa süreli olarak suç oranını olumlu yönde etkilediği ispatlanmıştır.

Yukarıda bahsedilen çalışmalarda turist varışlarındaki artışa bağlı olarak suç oranlarının da arttığı görülmektedir. Genel olarak, çalışmalarda iki ana sonuç ortaya çıkmaktadır: Mülkiyet suçları (soygun, hırsızlık, dolandırıcılık, kapkaç) turizmin varlığına duyarlı olarak artmaktadır ve en sık mağdur olan kurbanlar ise, turistlerdir. Ancak birkaç çalışmada turist varışlarının suç ile pozitif olarak ilişkili olmadığı (Grinols ve diğ., 2011) ve hatta turizm bölgelerinin güvenli alanlar oldukları iddia edilmiştir (Brunt ve diğ., 2000).

3. Yöntem Ve Bulgular

3.1. Veri Seti

Çalışmada, Türkiye’de 2000-2015 yıllarını kapsayan 15 ile¹ ait turizm ve suç verileri seti kullanılmıştır. Veri seti içerisinde turizm verileri, Kültür ve Turizm Bakanlığı (<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9856/konaklama-istatistikleri.html>)’nin Turizm İstatistikleri’nden alınan yerli ve yabancı turist sayılarını oluşturmaktadır. Suç verilerinde ise, Türkiye İstatistik Kurumu (<http://www.tuik.gov.tr>)’nin Adalet istatistikleri’nden derlenen kazanca yönelik suçlar (hırsızlık, dolandırıcılık, yağma (gasp), sahtecilik, zimmet, rüşvet, kaçakçılık); cinsel suçlar ve uyuşturucu/uyarıcı madde suçları, toplam suç sayısını oluşturan temel suç türleri olarak alınmıştır. Çalışmanın analiz kısmında değişkenlerin logaritması alınarak analizler yapılmıştır. Veri setine ilişkin tanımlayıcı istatistikler aşağıda görülmektedir. (Tablo 1)

Tablo 1: Tanımlayıcı İstatistikler

	Toplam Turist Sayısı	Yabancı Turist Sayısı	Yerli Turist Sayısı	Toplam Suç Sayısı
Ortalama	2292938.	1239919.	1053019.	1231.954
Maksimum	17973963	14409756	5473958.	12017.00
Minimum	155162.0	11498.00	140741.0	30.00
Std. Sapma	3114218.	2394782.	889387.7	1764.88
Gözlem Sayısı	240	240	240	240

3.2. Yöntem

Değişkenlerin durağlıkları yaygın olarak kullanılan Levin, Lin ve Chu (LLC, 2002) ve Im, Pesaran ve Shin (IPS, 2003) yöntemleri ile test edilmiştir. Birim kök sınamaları ve çalışmalarından hareketle aşağıdaki gibi açıklanabilir. LLC birim kök sınamasında panel verideki her bir yatay kesit birimine ait zaman serisinin birim kök içerdiği, yine her bir yatay kesit birimine ait zaman serisinin durağan olduğuna karşı sınanmaktadır. IPS yönteminde ise paneldeki tüm yatay kesitlere ait serilerin birim kök içerdiği, alternatif hipotezde ise, yatay kesitlere ait bazı serilerin veya yatay kesit serilerinin tamamının durağan olduğu ifade edilmektedir. LLC ve IPS birim kök sınamaları kullanılan test istatistiklerinden dolayı da farklılık gösterirler. LLC birim kök sınamasında bağımlı değişken gecikmesine ait katsayının yavaşık olarak normal dağılımı için standart t istatistiği kullanılır. IPS birim kök sınamasında ise yatay kesitler için hesaplanan t istatistiklerinin aritmetik ortalaması kullanılır (Ağayev, 2010).

Değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisinin araştırılmasında “Granger Nedensellik Analizi”nin panel verilere uyarlanmış biçimi kullanılacaktır (Coondoo ve Soumyananda, 2002; Basu, Chakraborty ve Reagle, 2003). Granger nedensellik analizi, aşağıdaki modellerde (Model 1-2) hata terimlerinden önce yer alan bağımsız değişkenin gecikmeli değerlerinin katsayılarının grup halinde sıfıra eşit olup olmadığı test edilerek yapılır (Yamak ve Topbaş,

¹Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Denizli, Gaziantep, İçel, İstanbul, İzmir, Konya, Muğla, Nevşehir, Trabzon.

2005). Çalışmada optimal gecikme uzunluğunun tespiti için Hannan-Quinn (HQ) ve Schwarz (SC) kriterleri kullanılarak gecikme uzunluğu 2 olarak alınmıştır.

$$Y_{it} = \sum_{L=1}^{p1} \alpha_{iL} Y_{it-L} + \sum_{L=1}^{p2} \beta_{iL} X_{it-L} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$X_{it} = \sum_{L=1}^{p3} \lambda_{iL} X_{it-L} + \sum_{L=1}^{p4} \delta_{iL} Y_{it-L} + v_{it} \quad (2)$$

3.3. Bulgular ve Değerlendirme

Suç ve turizm arasındaki ilişkinin araştırılması öncesinde değişkenlerin durağanlıkları test edilmiştir. Çalışmada LLC (2002) ve IPS (2003) testleri kullanılmıştır. Değişkenlerin logaritması alınarak birim kök testleri uygulanmıştır. Testlere ilişkin sonuçlar aşağıdaki tabloda görülmektedir (Tablo 2). Tablo incelendiğinde toplam turist sayısı (LTS), toplam yabancı turist sayısı (LFS), toplam yerli turist sayısı (LDS) ve toplam suç sayısı (LTC) değişkenleri, her iki yöntemle göre sabitli-trendli modelde seviye durağan tespit edilmiştir.

Tablo 2: Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	LLC		IPS	
	Sabitli	Sabitli-Trendli	Sabitli	Sabitli-Trendli
LTS	-0.2821 [0.3889]	-4.1028 [0.0001]	2.5713 [0.9949]	-4.6288 [0.0001]
LFS	-2.8079 [0.0025]	-8.7633 [0.0001]	-0.7836 [0.2166]	-4.2659 [0.0001]
LDS	0.8133 [0.7920]	-5.2360 [0.0001]	2.9851 [0.9986]	-3.7670 [0.0001]
LTC	0.0868 [0.5346]	-3.2547 [0.0006]	0.4738 [0.6822]	-1.3445 [0.0894]

Serilerin seviye durağan olduğu tespit edildikten sonra çalışmanın bu kısmında suç turizm arasındaki nedensel ilişkiler Granger Nedensellik Analizinin panel verilere uyarlanmış hali ile incelenecektir. Nedensellik analizi sonuçları aşağıdaki tabloda görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3: Pairwise Granger Nedensellik Testi Sonuçları

	N	F-Statistic	Prob.
LTS → LTC	210	4.18202	0.0166
LTC → LTS	210	0.28802	0.7501
LFS → LTC	210	4.47263	0.0126
LTC → LFS	210	0.71311	0.4913
LDS → LTC	210	0.80145	0.4501
LTC → LDS	210	1.52815	0.2194

Nedensellik analizi sonuçlarına göre; toplam turist sayısı (LTS) ve toplam yabancı turist sayısı (LFS)'dan toplam suç sayısına (LTC) istatistiksel olarak anlamlı bir nedensellik ilişkisi mevcuttur. Yani turist varlığı suç oranlarının (ve/veya sayısının) anlamlı bir nedeni bir diğer deyişle açıklayıcıdır. McPheters ve Stronge (1974), Jud (1975), Fujii ve Mak, (1980), De Albuquerque (1981), Chesney-Lind ve Lind (1986), Pizam ve Telisman-Kosuta (1989) ve Jarrell ve Howsen (1990)'ın yaptığı öncü çalışmaların yanı sıra, Ochrym (1990), Prideaux (1996), Miller ve Schwartz (1998), Park ve Stokowski (2009), Van Tran ve Bridges (2009), Boakye (2010), Biagi ve diğ. (2012), Adam ve Adongo (2016), Mehmood ve diğ. (2016) çok sayıda turist suç oranlarını yükselteceği yönündeki iddialarını destekler kanıtlara ulaşılmıştır. Bu çalışmada, Türkiye örneğinde elde edilen sonuçlar, suçun turizmle bağlantılı olduğunu doğrulamaktadır.

Çalışmadaki bir diğer bulgu; Türkiye'de 15 ilin suç oranlarındaki artışın yabancı turist talebi ile anlamlı bir nedensellik ilişkisi olmadığı ve daha önce belirtilen araştırmaların bulguları (Boxill, 1995; De Albuquerque ve McElroy, 1999; Brunt ve diğ., 2000; Batra, 2008; George,

2010; Grinols ve diğ., 2011; Moyo ve Ziramba, 2013; Altindag, 2014) ile tutarlı olduğu bulunmuştur. Bu da, Türkiye'nin çeşitli turizm çeşitleri ve özellikle deniz turizmi için cazip bir ülke olduğu ve bu avantajlarından dolayı suçun varlığının yabancı turist varışlarını engellemediği ile açıklanabilir. Çünkü Altindag'ın (2014) çalışmasında belirttiği gibi, suç oranı destinasyon için ciddi bir olumsuzluk unsuru değildir ve bir ülkenin turistik açıdan çekicilik unsurları (Örneğin; İtalya'nın Colosseum'u ve Türkiye'nin harika plajları), potansiyel turistler için mağduriyet riskinin etkisini dengeleyen bir faktördür.

Bu bulgulara ilaveten çalışmada, yerli turist sayısı ile suç arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisi tespit edilmemiştir. Ryan (1993), Barker ve diğ. (2002), Glensor ve Peak (2004), Boakye, (2010), McCartney (2014) çalışmalarında; turistlerin yabancı dilleri, değişik kıyafetleri ve davranışları, para, kamera ve kredi kartı gibi değerli eşyaları taşımaları gibi birçok özelliklerinden dolayı yerel halka göre yabancı turistlerin daha fazla suçun mağduru oldukları belirtilmiştir. Ancak yerli turist ile yerel halk arasında yabancı dil problemi, kültürel uzaklık, sınırlı iletişim ve toplumsal normlara/kurallara karşı duyarsızlık gibi deneyimler (kısmen) yaşanamayacağından yerli turist sayısı ile suç arasında bir ilişkinin olmaması kabul edilebilir bir gerçektir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Suçla ilgili davranışların belirleyicilerini teorik olarak ekonomik ve sosyolojik açıdan inceleyen Becker (1968), Ehrlich (1973), Cohen & Felson (1979) ve Crotts (1996)'ın çalışmalarına göre, turizmin gelişmesi ve turistlerin varlığı suçu teşvik etmekte ve suç türlerini çoğaltmaktadır. Turizm ile suç ilişkisini ortaya koyan çalışmalar esas olarak kesit yaklaşımı (Jud, 1975; Pizam, 1982; Van Tran ve Bridges, 2009) ve zaman serisi yaklaşımları (Fujii ve Mak, 1980; McPheters ve Stronge, 1974) kullanılarak ekonometrik bir perspektifle analiz edilmiştir. Birçok çalışma, turist varışları ile suç arasındaki ilişkinin negatif olduğunu tespit ederken (Brunt ve diğ., 2000; Grinols ve diğ., 2011; Moyo ve Ziramba, 2013; Altındağ, 2014; Baker ve Stockton, 2014), çoğu çalışma, turist varışlarının suçları pozitif şekilde etkilediği yani, turistlerin suç oranını arttırdığı sonucuna varmıştır (Jud, 1975; Fujii ve Mak, 1980; Ochrym, 1990; Miller ve Schwartz, 1998; Biagi ve diğ., 2012; Biagi ve Detotto, 2014; Mehmood ve diğ., 2016).

Turizm literatüründe turist varışlarındaki artışa bağlı olarak işlenen suç sayılarında bir artış olduğu genel kabul görmüş bir durumdur. Bu çalışmada da, toplam turist sayısı ve yabancı turist sayısı ile toplam suç sayısı arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisi olduğu ve turistlerin varlığının suç oranlarını arttırdığı tespit edilirken, yerli turistlerin suç üzerine etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Güvenlik açısından bakıldığında; turizm bölgeleri suça açık hale gelirken yabancı turistler, suça karşı savunmasız olarak mağdur olma durumuyla karşı karşıya kalmaktadır. Suç önleme girişimleri sonucunda mağduriyetin oluşma olasılığı azaltılabilir ve mağduriyetin kaynaklandığı yerde suçun olumsuz etkileri minimize edilebilir (Muehsam, 1995: 11). Bu nedenle, düzeltici ve iyileştirici önlemler sayesinde suça ilişkin fırsatlar azaltılarak yabancı turistlere karşı işlenen suçlarda azalma sağlanacaktır.

İlgili literatürde turizmin suç için fırsatlar doğurduğu ve suç oranlarını arttırdığı yönündeki tespitlerden yola çıkarak bireylerin seyahatten mağdur veya mahrum edilmiş duygusu yaşamaması için bazı hususlar önerilmektedir.

* Turizm bölgelerinde kamu kurum ve kuruluşları ile turizm işletmeleri uyumlu bir ortaklık yaparak ortak bir suç önleme programı oluşturulmalı,

* Turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği alanlarda kamu ve özel kurum yetkilileri tarafından güvenlik unsurları dikkate alınarak çevre tasarımına önem verilmeli,

* Turizmle ilgili sorunlarda kamu ve özel güvenlik personeli özel bir eğitimle desteklenmeli,

* Turizm bölgelerinde güvenlik görevlileri ve gönüllü vatandaş devriyeleri artırılmalı,

* Turistlere karşı ciddi suç işleyenlerin tutuklanması ve mahkum edilmesi sağlanmalı,

- * Suçun cezalandırılması aşamasında yabancı turistlerin tanık olmalarındaki prosedürler kolaylaştırılmalı,
- * Suç önleme faaliyetleri ve programları hakkında halkın bilinçlenmesi sağlamalı,
- * Yabancı turistler, kültürel tabuları, normları ve değerleri yanlış anlamamak için bilinçli olmalı ya da uygunsuz tepkiler konusunda duyarlı olmalı,
- * Yabancı turistler, kendini koruma ve suça ilişkin ilgili kişi veya grupların davranışlarının farkında olmalı ve bu konuda eğitilmelidir.

Gerek işletmelerin gerek güvenlik güçlerinin gerekse turist ve yerel halkın alacağı güvenlik ve emniyet konusundaki önlemlerden dolayı turistlere yönelik suçun işlenmesini caydırıcı olacaktır. Turistlerin korunması için alınan ve/veya alınacak bu önlemlerle suç oranları azaltılırken bunun yanı sıra genel olarak kitle turizmine yönelik talebin artması ile otellerdeki her şey dahil sistemin suç oranlarını azalttığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adam, Issahaku and Charles AtangaAdongo (2016), “Do backpackers suffer crime? An empirical investigation of crime perpetrated against back packers in Ghana”, *Journal of Hospitality and Tourism Management*, Volume: 27, p. 60-67.
- Ağayev, Seymur (2010), “Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Geçiş Ekonomileri Örneğinde Panel Eştümleşme Ve Panel Nedensellik Analizleri”, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 1, s.1-26.
- Allen, Jacqui (1999), “Crime Against International Tourists”, NSW Bureau of Crime Statistics and Research, *Crime and Justice Bulletin*, Number: 43, January 1999, <http://www.bocsar.nsw.gov.au/Documents/CJB/cjb43.pdf>.
- Alleyne, Dillon and Ian Boxill (2003), “The Impact of Crime on Tourist Arrivals in Jamaica”, *International Journal of Tourism Research*, Volume: 5, p.381-391.
- Altindag, Duha T. (2014), “Crime and International Tourism”, *Journal Labor Research*, Volume: 35, p.1-14.
- Andrews, Hazel (2009), “Tits Out for the Boys and No Back Chat: Gendered space on holiday”, *Space and Culture*, Volume: 12 Issue: 2, p.166-182.
- Badu-Baiden, Frank, Eunice Agyeiwa Adu-Boahen and Felix Elvis Otoo (2016), “Tourists’ Response to Harassment: A Study of International Tourists to Ghana”, *Anatolia*, Volume: 27, Issue: 4, p.468-479.
- Baker, David and Susan Stockton (2014), “Tourism and Crime in America: A Preliminary Assessment of the Relationship between the Number of Tourists and Crime, Two Major American Tourist Cities”, *International Journal of Safety and Security in Tourism*, Volume: 5, p.1-25.
- Barker, Michael, Stephen J. Page and Denny Meyer (2002), “Modeling Tourism Crime-The 2000 America’s Cup”, *Annals of Tourism Research*, Volume: 29, Issue: 3, p.762-782.
- Barker, Michael, Stephen J. Page and Denny Meyer (2003), “Urban Visitor Perceptions of Safety during a Special Event”, *Journal of Travel Research*, Volume: 41, Issue: 4, p.355-361.
- Basu, Parontab, Chondona Chakraborty and Derrick Reagle (2003), “Liberalization, FDI and Growth in Developing Countries: A Panel Cointegration Approach”, *Economic Inquiry*, Volume: 41, Issue: 3, p.510-516.
- Batra, Adarsh (2008), “Foreign Tourists' Perception Towards Personal Safety And Potential Crime While Visiting Bangkok”, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, Volume: 19, Issue: 1, p.89-101.

- Becker, Gary (1968). "Crime and Punishment: An Economic Approach", *Journal of political Economy*, Volume: 76, p.169-217.
- Biagi, Bianca and Claudio Detotto (2014). "Crime as Tourism Externality", *Regional Studies*, Volume: 48, Issue: 4, p.693-709.
- Biagi, Bianca, Maria Giovanna Brandano and Claudio Detotto (2012), "The Effect of Tourism on Crime in Italy: A Dynamic Panel Approach. Economics: The Open-Access", *Open-Assessment E-Journal*, Volume: 6, p.1-24.
- Bloom, Jonathan (1996), "A South African Perspective of the Effects of Crime and Violence on the Tourism Industry", *Tourism, Crime and International Security Issues* içinde, (Eds.) Abraham Pizam ve Yoel Mansfeld (p. 91-102), John Wiley & Sons, New York.
- Boakye, Kwaku Adutuwm (2010), "Studying Tourists' Suitability as Crime Targets", *Annals of Tourism Research*, Volume: 37, Issue: 3, p.727-743.
- Botterill, David and Trevor Jones (Eds.) (2010), *Tourism and Crime: Key Themes*. Oxford: Goodfellow.
- Botterill, David, Sonia R.D.C. Seixas and Joao Lurz Hoeffel (2014), "Tourism and Transgression: Resort Development, Crime and the Drug Economy", *Tourism Planning & Development*, Volume: 11, Issue: 1, p.27-41.
- Bourne, Paul A. (2010), "Crime, Tourism and Trust in a Developing Country", *Current Research Journal of Social Sciences*, Volume: 2, Issue: 2, p.69-83.
- Boxill, Ian (1995), "Crime and Sustainable Tourism in Jamaica", Unpublished paper, University of the West Indies, Mona, Jamaica.
- Brown, Carol B. (2015), *Tourism, Crime and Risk Perception: An Examination of Broadcastmedia's Framing of Negative Aruban Sentiment in the Natalee Holloway Case and its Impact on Tourism Demand*, *Tourism Management Perspectives*, Volume: 16, p.266-277.
- Brunt, Paul, Rob Mawby and Zoe Hambly (2000), "Tourist Victimization and the Fear of Crime on Holiday", *Tourism Management*, Volume: 21, Issue: 4, p.417-424.
- Brunt, Paul and Derek Shepherd (2004), "The Influence of Crime on Tourist Decision-making: Some Empirical Evidence", *Tourism*, Volume: 52, Issue: 4, p.317-326.
- Chen, Rachel J.C. and Pender Noriega (2003), "The Impacts of Terrorism: Perceptions Faculty and Students on Safety and Security in Tourism", *Journal of Travel and Tourism Marketing*, Volume: 15, Issue: 2/3, p.81-97.
- Chepkwony, Richard and Michael Kangogo (2013), "Nature and Factors Influencing Tourist Harassment at Coastal Beach of Mombasa, Kenya", *International Research Journal of Social Sciences*, Volume: 2, p.17-22.
- Chesney-Lind, Meda and Ian Y. Lind (1986), "Visitors as Victims: Crime against Tourists in Hawaii", *Annals of Tourism Research*, Volume: 13, p.167-191.
- Cohen, Lawrence E. And Marcus Felson (1979), "Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activities Approach", *American Sociological Review*, Volume: 44, Issue: 4, p.588-608.
- Coondoo, Dipankor and Dinda Soumyananda (2002), "Causality Between Income and Emission. A Country Group-Specific Econometric Analysis", *Ecological Economics*, Volume: 40, p.351-367.
- Crotts, John C. (1996), "Theoretical Perspectives on Tourist Criminal Victimization", *Journal of Tourism Studies*, Volume: 7, Issue: 1, p.2-9.
- Crouch, Geoffrey I. (1994), "The Study of International Tourism Demand", *Journal of Travel Research*, Volume: 32, p.41-55.

- Çakmakçı, Ertan (2015), "Turizm ve Suç Arasındaki İlişki ve Suçun Önlenmesine Yönelik Teoriler", *Turizm Akademik Dergisi*, Cilt:2, Sayı: 1, s.49-59.
- De Albuquerque, Klaus (1981), "Tourism and Crime in the Caribbean: Some Lessons from the United States Virgin Islands", the Third Annual Meeting of the Association of Caribbean Studies, Port-au-Prince, Haiti.
- De Albuquerque, Klaus and Jerome L. McElroy (1999), "Tourism and Crime in the Caribbean", *Annals of Tourism Research*, Volume: 26, Issue: 4, p.968-984.
- Dunn, Hopeton S. and Leith L. Dunn (2002a), *People and Tourism: Issues and Attitudes in the Jamaican Hospitality Industry*. Arawak Publications: Kingston.
- Eades, Jeremy S. (2009), Moving Bodies: The Intersections of Sex, Work and Tourism. Economic Development, Integration and Morality in Asia and the Americas İçinde, Donald C. Wood (Ed.), (p. 225-253), Bingley: Emerald Publishing Group.
- Ehrlich, Isaac (1973), "Participation in Illegitimate Activities: A Theoretical and Empirical Investigation", *Journal of Political Economy*, Volume: 81, p.521-565.
- Fujii, Edwin and James Mak (1980), "Tourism and Crime: Implications for Regional Development Policy", *Regional Studies*, Volume: 14, p.27-36.
- George, Richard (2002), *Marketing South African Tourism and Hospitality*, Cape Town: Oxford University Press.
- George, Richard (2003), "Tourists' Perceptions of Safety and Security while Visiting Cape Town", *Tourism Management*, Volume: 24, Issue: 5, p.575-585.
- George, Richard (2010), "Visit or Perceptions of Crime-Safety and Attitudes towards Risk: The Case of Table Mountain in National Park, Cape Town", *Tourism Management*, Volume: 31, p.806-815.
- Glensor, Ronald W. and Kenneth J. Peak (2004), *Crime Against Tourists*, US Department of Justice, Problem-Oriented Guides for Police Problem-Specific Guides Series, No: 26.
- Grinols, Earl L., David B. Mustard and Melissa Staha (2011), "How do visitors affect crime?", *Journal of Quantitative Criminology*, Volume: 27, Issue: 3, p.363-378.
- Gugulethu, S. Nkosi (2010), "The Impact of Crime on Tourism in the City of UMhlatuze, KwaZulu-Natal, South African", *Journal of Tourism and Heritage, South Africa*, Volume: 3, Issue: 2, p.76-81.
- Harriott, Antony (2007), "Risk Perception and Fear of Criminal Victimization among Visitors to Jamaica: Bringing Perception in Line with Reality", *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, Volume: 5, Issue: 2-3, p.93-108.
- Harrison, David (1994), "Tourism and Prostitution: Sleeping with the enemy?", *Tourism Management*, Volume: 15, Issue: 6, p.435-443.
- Holcomb, Judy and Abraham Pizam (2006), "Do Incidents of Theft at Tourist Destinations Have a Negative Effect on Tourists Decisions to Travel to Affected Destinations", *Tourism Security and Safety: From Theory to Practice* İçinde Yoel Mansfeld & Abraham Pizam (Eds.), (p.105-124), New York: Butterworth-Heinemann.
- Im, Kyung So, M. Hashem Pesaran and Yongcheol Shin (2003), "Testing for Unit Roots in Heterogeneous Panels", *Journal of Econometrics*, Volume: 115, p.53-74.
- Jarrell, Stephen and Roy M. Howsen (1990), "Transient Crowding and Crime: The More "Strangers" in an Area, the More Crime Except for Murder, Assault and Rape", *American Journal Economics Sociology*, Volume: 49, Issue: 4, p.483-494.
- Jud, Donald G. (1975), "Tourism and Crime in Mexico", *Social Sciences Quarterly*, Volume: 56, Issue: 2, p.324-330.

- Kelly, Ian (1993), "Tourist Destination Crime Rates: An Examination of Cairns and the Gold Coast", *Journal of Tourism Studies*, Volume: 4, p.2-11.
- Kleck, Gary and Ted Chiricos (2002), "Unemployment and Property Crime: A Target Specific Assessment of Opportunity and Motivation as Mediating Factors", *Criminology*, Volume: 40, Issue:3, p.649-680.
- Kozak, Metin (2007), Tourist Harassment, *Annals of Tourism Research*, Volume: 34, p.384-399.
- Levantis, Theodore and Azmat Gani (2000), "Tourism Demand and the Nuisance of Crime", *International Journal of Social Economics*, Volume: 27, Issue: 7/8/9/10, p.959-967.
- Levin, Andrew, Chien-Fu Lin and Chia-Shong James Chu (2002), Unit Root Tests in Panel Data: Asymptotic and Finite-Sample Properties, *Journal of Econometrics*, Volume: 108, p.1-24.
- Lorde, Troy and Mahalia Jackman (2013), "Evaluating the Impact of Crime on Tourism in Barbados: A Transfer Function Approach", *Tourism Analysis*, Volume: 18, p.183-191.
- Mathieson, Alister and Geoffrey Wall (1982), *Tourism: Economic, Physical and Social Impacts*. Singapore: Longman.
- McCartney, Glenn (2014), "Get out of Jail! Locked up and Detained abroad-When Tourists Become Prisoners", *Current Issues in Tourism*, Volume: 17, Issue: 7, p.561-575.
- McElroy, Jerome L. (2001), *Tourist Harassment: Review and Survey Results*, The Second Caribbean Conference on Crime and Criminal Justice. Kingston: University of West Indies.
- McPheters, Lee R. & William B. Stronge (1974), "Crime as an Environmental Externality of Tourism: Miami, Florida", *Land Economics*, Volume: 50, Issue: 3, p.288-292.
- Mehmood, Shafagat, Zahid Ahmad and Ather Azim Khan (2016), "Dynamic Relationships between Tourist Arrivals, Immigrants, and Crimes in the United States", *Tourism Management*, Volume: 54, p.383-392.
- Michalko, Gabor (2004), "Tourism Eclipsed by Crime: The Vulnerability of Foreign Tourists in Hungary", *Journal of Travel & Tourism Marketing*, Volume: 15, Issue: 2-3, p.159-172.
- Miller, William J. & Martin D. Schwartz, (1998), "Casino Gambling and Street Crime". *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Volume: 556, Issue: 1, p.124-137.
- Monterrubio, Juan Carlos (2013), "Destination Image and Crime in Mexico: An Analysis of Foreign Government Travel Advice", *Special Issue*, Volume: 11, Issue: 3, p.33-45.
- Moyo, Busani and Emmanuel Ziramba (2013), "The Impact of Crime on Inbound Tourism to South Africa", *African Security Review*, Volume: 22, Issue: 1, p.4-18.
- Muehsam, Mitchell J. (1995). "Involving the Police in Tourism", *Tourism Management*, Volume: 16, Issue: 1, p.9-14.
- Nicholls, Leland L. (1976), "Crime Detection and Law Stabilization in Tourist-Recreation Regions: A Conference Report", *Journal of Travel Research*, Volume: 15, p.18-20.
- Ochrym, Ronald George (1990), "Street Crime, Tourism and Casinos: An Empirical Comparison", *Journal of Gambling Studies*, Volume: 6, p.127-138.
- Park, Minkyung and Patricia A. Stokowski (2009), "Social Disruption Theory and Crime in Rural Communities: Comparisons Across Three Levels of Tourism Growth", *Tourism Management*, Volume: 30, p.905-915.
- Page, Stephen. J. and C. Michael Hall (2002), *Managing Urban Tourism*, London: Pearson Education.

- Pizam, Abraham (1982), "Tourism and Crime: Is There a Relationship?", *Journal of Travel Research*, Volume: 20, p.7-10.
- Pizam, Abraham and Aliza Fleischer (2002), "Severity versus Frequency of Acts of Terrorism: Which has a Larger Impact on Tourism Demand", *Journal of Travel Research*, Volume: 40, Issue: 3, p.337-339.
- Pizam, Abraham and Yoel Mansfeld (2006), "Toward a Theory of Tourism Security", *Tourism Security and Safety: From Theory to Practice içinde*, (Eds.) Yoel Mansfeld & Abraham Pizam (p. 1-28). New York: Butterworth-Heinemann.
- Pizam, Abraham and Telisman-Kosuta, N. (1989). *Tourism as a Factor of Change: Results and Analysis*, *Tourism as a Factor of Change: A Socio-Cultural Study içinde*, (Ed.) Julian Bytstrzanowski (p.149-156), Volume 1, International Social Science Council European Coordination Centre for Research and Documentation in Social Sciences, Vienna.
- Poon, Auliana (1993), *Tourism, Technology and Competitive Strategies*, Biddles, Guildford.
- Prideaux, Bruce. (1994), "Mass Tourism and Crime: is there a Connection? A Study of Crime in Major Queensland Tourism Destinations", *Proceedings of the Tourism Research and Education Conference*, p.251-260. Bureau of Tourism Research, Gold Coast, QLD.
- Prideaux, Bruce (1996), "The Tourism Crime Cycle: A Beach Destination Case Study", *Tourism, Crime and International Security Issues içinde*, (Eds.) Abraham Pizam and Yoel Mansfeld, Chichester: Wiley.
- Prideaux, Bruce and Dunn, A. (1995), "Tourism and Crime: How can the Tourism Industry Respond?", *Australian Journal for Hospitality Management*, Volume: 2, p.7-16.
- Richter, Linda K. and William L. Waugh, (1986), "Terrorism and Tourism as Logical Companions", *Tourism Management*, Volume: 14, p.230-238.
- Ryan, Chris. (1993), "Crime, Violence, Terrorism and Tourism. An Accidental or Intrinsic Relationship?", *Tourism Management*, Volume: 14, Issue: 3, p.173-183.
- Ryan, Chris and Kinder, R. (1996). "The Deviant Tourist and the Criminogenic Place: The Case of the Tourist and the New Zealand Prostitute". *Tourism, Crime and International Security Issues içinde*, (Eds.) Abraham Pizam and Yoel Mansfeld (p. 23-35), Chichester: Wiley.
- Selby, M., Selby, H. and David Botterill (2010). "Tourism, Image and fear of crime", *Tourism And Crime: Key Themes içinde* (Eds.) David Botterill and Trevor Jones (p.187-214). Oxford: Goodfellow.
- Schiebler, Susan A., John C. Crotts, and Richard Hollings (1996), "Florida Tourists' Vulnerability to Crime". *Tourism, Crime and International Security Issues içinde*, (Eds.) Abraham. Pizam and Yoel Mansfeld (p.37-49), New York: Wiley.
- Schubert, Stefan F. (2009), "Coping with Externalities in Tourism - A Dynamic Optimal Taxation Approach". *Competence Centre in Tourism Management and Tourism Economics (TOMTE)*, Free University of Bozen-Bolzano, Bolzano.
- UNWTO (2016), *Tourism Highlights*, 2016 Editions, pp.1-16, <http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284418145>, (Erişim Tarihi:22.06.2017).
- Van Tran, Xuan and F. Stephen Bridges (2009), "Tourism and Crime in European Nations", *e-Review of Tourism Research (eRTR)*, Volume: 7, Issue: 3, p.52-67.
- Yamak, Nebiye ve Ferhat Topbaş (2005), "Suç ve İşsizlik Arasındaki Nedensellik İlişkisi" 14. İstatistik Araştırma Sempozyumu Bildirileri, 5-6 Mayıs, Ankara.
- Wall, Geofferey (1996), "Terrorism and Tourism: An Overview and an Irish Example". *Tourism, Crime and International Security Issues içinde*, (Eds.) Abraham Pizam and Yoel Mansfeld, Chichester: Wiley.

Wallace, Wendell C. (2009), "Tourism and Crime in a Small Island Tourist Destination: The Case of Tobago", *Caribbean Journal of Criminology and Public Safety*, Volume: 14, p.186-213.

Walmsley, D. James, Rudiger M. Boskovic and John Pigram (1983), "Tourism and Crime: An Australian Perspective", *Journal of Leisure Research*, Volume: 15, Issue: 2, p.136-155.